

**ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ขอนแก่นสนทนา: กิจกรรมนำร่องเพื่อปรับตัว รับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ**

ปัญหา:

ในเขตพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น มีชุมชนในที่ดิน การรถไฟแห่งประเทศไทยในเขต 3 อำเภอ 4 เทศบาล 39 ชุมชน รวมทั้งหมด จำนวน 2,479 หลังคาเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาเช่าในที่ดินการรถไฟ ภายในปี พ.ศ. 2571 หรือระยะอีก 5 ปี จะต้องกลายเป็นคนไม่มีที่อยู่อาศัยฉับพลัน หากไม่มีการรวมกลุ่มรับมือต่อรองแก้ไข ปัญหา อนาคตอันใกล้ที่จะมีก่อสร้างโครงการรถไฟรางคู่ส่วนที่ขยายจากตัวเมืองขอนแก่นไปยังหนองคาย และ โครงการรถไฟความเร็วสูง ผู้อยู่อาศัยริมราง จะกลายเป็นคนไร้บ้านอย่างถาวร ประชากรเหล่านี้ เป็น “กลุ่มคน จนระดับล่างในเมือง” มีความไม่แน่นอนของอาชีพและรายได้ เป็นแรงงานนอกระบบรายวัน มีข้อจำกัดในทาง เศรษฐกิจ ในการปรับตัวเมื่อได้รับผลกระทบ หรือรวมทั้งการปรับตัวให้มีคุณภาพชีวิตในระดับที่เหมาะสม ยอมรับได้ในปัจจุบัน ก็มีข้อจำกัดมาก ประชากรกลุ่มนี้ อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่เสื่อมโทรม มีความเสี่ยงต่อ สุขภาพ และปัญหาทางสังคมอย่างอื่นอีกมาก

โครงการ “ขอนแก่นสนทนา” (Khon Kaen Dialogue) จะอาศัยกลไกต่าง ๆ ที่หลายฝ่ายร่วมกัน จัดตั้งขึ้นในเมือง โดยเฉพาะคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนเมือง เทศบาลนครขอนแก่น และ คณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคอนกรีตบ้าน จ.ขอนแก่น เป็นพื้นที่สำหรับสะท้อนเสียงหรือ ปัญหาของคนจนในเมือง และให้เกิดความตระหนักและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาเร่งด่วนคือที่ อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้อยู่อาศัยริมราง ปัญหาเหล่านี้ อยู่ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ในเรื่องสิทธิ เน้นไปที่สิทธิในเรื่องที่อยู่อาศัยและสิทธิในการมีโอกาสบรรลุความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มคนจนในเมือง โครงการ ขอนแก่นสนทนา (Khonkaen Dialogue) วางเป้าหมายไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก เสริมพลังและศักยภาพชุมชน เพื่อการเปลี่ยนแปลงเมือง สร้างความรู้ร่วม พัฒนาศักยภาพ ทักษะเครื่องมือการทำงาน ร่วมกลุ่ม นำสู่ความร่วมมือกับกลไกท้องถิ่นในการจัดการปกครอง เมืองและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพชีวิตในทุกมิติ

ประการที่สอง เปิดพื้นที่การสนทนาท้องถิ่น ที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเตรียมตัว รับมือต่อการ เปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากโครงการก่อสร้างของรัฐ ของชุมชน กลไกท้องถิ่น และเอื้อให้เกิดร่วมมือและ ข้อตกลงเพื่อรับมือ แก้ไขปัญหา และจัดการปกครองเมืองร่วมกันของคนท้องถิ่น

การขับเคลื่อน

มุ่งสร้างความเข้าใจร่วมในระดับชุมชนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์จากเบื้องล่างขึ้นไปสู่ผู้กำหนด นโยบายในระดับข้างบน โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- ๑ ประชุมทีมผู้ปฏิบัติงานโครงการ ทบทวน ทำความเข้าใจภาพรวมโครงการ แผนปฏิบัติการ และงบประมาณ ก่อนเริ่มดำเนินงานร่วมกัน ในพื้นที่เมืองขอนแก่นมีการประชุม

ระดับชุมชน เพื่อแนะนำทำความเข้าใจโครงการ ออกแบบการทำงาน และรับฟังข้อเสนอแนะ ส่วนในพื้นที่บ้านไผ่ ประชุมออกแบบการทำงานทีมแกนนำเมืองบ้านไผ่ จัดทำผังชุมชน-ผังนิเวศกับแกนนำเมืองบ้านไผ่

- ๑ เสริมศักยภาพ แนะนำแนวทางการทำแผนผังภูมินิเวศ และทำการทบทวนยุทธศาสตร์เพื่อนำสู่การแก้ไขปัญหา
- ๑ สร้างองค์ความรู้ร่วมจากชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือต่อรองแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการสำรวจ และจัดเก็บข้อมูล สร้างความรู้จากชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ให้องค์กรที่ประกอบด้วย การรถไฟแห่งประเทศไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เทศบาลเมืองบ้านไผ่ เทศบาลนครขอนแก่น ชุมชนซึ่งมีสัญญาเช่าและไม่มีสัญญาเช่า และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขอนแก่น ร่วมออกแบบกับประชาชน ดำเนินการดังนี้
 - a. สำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการโยกย้าย การกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ ควรรับฟังความเห็นอย่างรอบด้าน
 - b. ออกแบบที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม รองรับการเดินทางชีวิต และการมีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับระบบนิเวศเมือง
 - c. อุดหนุนทางการเงินให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ และในขณะเดียวกันผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมในการจ่ายตามความสามารถ
 - d. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับชุมชน สร้างแผนรองรับการจ้างงาน การพัฒนาอาชีพ การแสวงหาแหล่งจ้างงานที่เหมาะสมให้แก่ผู้อยู่อาศัย
 - e. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน ประสานงานร่วมกันสร้างสหวิชาชีพ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษา แก่ผู้อยู่อาศัยเป็นรายกรณี โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเปราะบางทางสังคม ได้แก่ เด็ก คนชรา ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ติดยาเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแสวงหาทางออก ร่วมกับชุมชน
- 2) ให้องค์กรที่ประกอบด้วย การรถไฟแห่งประเทศไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เทศบาลเมืองบ้านไผ่ นครขอนแก่น และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขอนแก่น และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมมือกับชุมชนที่มีและไม่มีสัญญาเช่า จัดทำแผนรับมือต่อภัยพิบัติ โดยเฉพาะแผนรับมือน้ำท่วม โดยประชาชนมีส่วนร่วม
- 3) ให้องค์กรพัฒนาระบบแจ้งเตือนภัย มีการซักซ้อม ทบทวนการปฏิบัติตามแผนเมื่อเผชิญเหตุอยู่ประจำ เพื่อให้สามารถรับมือต่อภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาความร่วมมือพหุภาคีการจัดการปกครองเมือง (เมืองสามพั่ว และเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี)

ปัญหา :

ชุมชนสามพั่ว สามารถจำแนกปัญหาได้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการขยายตัวของเมืองที่ไร้การควบคุม การใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท ทำให้เกิดการถมที่ให้สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียงที่ยังไม่ถม (2) การขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค และน้ำสำหรับการทำการเกษตร และ (3) ปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นและปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสาเหตุมาจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นขยะเหลือใช้รวมไปถึงการส่งกลิ่นของขยะซึ่งเป็นมลพิษ

ชุมชนหนองสำโรง มีปัญหาหลัก ๆ คือ ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก เกิดจากปัจจัยภายนอกคือ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นพื้นที่ต่ำและมีโครงสร้างพื้นฐานที่แวดล้อมไปด้วยหมู่บ้านจัดสรรและศูนย์การค้าที่มีการสร้างขึ้นมาขวางกั้นการไหลของน้ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอันเนื่องมาจากขยะที่อุดตันท่อน้ำและมีปริมาณมาก และการจัดการยังขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนปัจจัยภายในของปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากคือ การควบคุมการบังคับใช้กฎหมาย ถมดิน ผังเมืองของเทศบาล โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม อีกหนึ่งสาเหตุคือ ขาดมาตรการในการเตรียมความพร้อมในการรับมือสถานการณ์ก่อนน้ำท่วม ส่งผลกระทบดังนี้คือ

ผลกระทบกับประชาชนทั่วไป ได้แก่

- ทรัพย์สินในครัวเรือนเสียหาย
- การสัญจร ไปทำงาน ไปโรงเรียน การประกอบอาชีพเป็นไปด้วยความลำบาก
- สุขภาพ การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย การใช้ชีวิตประจำวัน

ผลกระทบกับกลุ่มเปราะบาง ได้แก่

- การเพิ่มขึ้นของปัญหาด้านสุขภาพ ต้องพบเจอกับสัตว์มีพิษ การหลบนอนลำบาก เสี่ยงสุขภาพจิต เสี่ยงต่อภาวะป่วยซ้ำซ้อน เสี่ยงอุบัติเหตุ

การขับเคลื่อนโครงการนำร่อง :

ถึงแม้ว่าโครงการนำร่องที่จังหวัดอุดรธานี จะให้ความสำคัญต่อความร่วมมือขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเมือง แต่ในลำดับแรก จำเป็นต้องสร้างความตระหนักของชุมชน และพัฒนาศักยภาพของชุมชน ให้สามารถเข้าร่วมกับภาคีต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างกลไกหรือองค์กรในระดับชุมชน จึงเป็นลำดับความสำคัญลำดับแรก โดยเฉพาะชุมชนสามพั่ว ถึงแม้ว่าจะมีกลไกของชุมชนดั้งเดิมอยู่แล้ว แต่กลไกเหล่านี้ ไม่ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเมืองมาก่อน ชุมชนสามพั่วได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เรียกชื่อว่า กลุ่มรักษ์สามพั่วเมืองใหม่ นอกจากการประชุมของคณะกรรมการ เพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางในการดำเนินงานแล้ว สำหรับการดำเนินกิจกรรมโครงการนำร่อง ได้รับการสนับสนุน

จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทำแผนผังระบบนิเวศ (แผนที่เดินดิน) พร้อมทั้งหารือ แนวทางในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพบและหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบโดยประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้มีแผนการบริหารจัดการเพื่อรองรับปัญหาน้ำท่วม มีการปรึกษาหารือ การบริหารจัดการปัญหามลภาวะทางอากาศหรือกลิ่น (น้ำจากรถขนขยะ) ที่มีแนวทางชัดเจน

สำหรับ**ชุมชนหนองสำโรง** เนื่องจากว่าชุมชนมีผู้นำที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่ายมาบ้างแล้ว จึงมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ **โดยช่วงแรก** เป็นการเตรียมตัวของชุมชนเพื่อจะเข้าสู่การการสร้างความร่วมมือพหุภาคีจัดการปกครองเมือง ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนที่หนึ่ง** การศึกษาข้อมูลในชุมชน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอยู่ภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และการแก้ไขปัญหาที่จะมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด **ขั้นตอนที่สอง** จัดทำร่างแผนผังภูมินิเวศ โดยร่วมมือกันระหว่างประชาชนในพื้นที่เพื่อวางแผนผังภูมินิเวศในชุมชน **ขั้นตอนที่สาม** สร้างกระบวนการรับรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยนำเอาปัญหาและแนวทางออกหรือการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้มาร่วมคุยกันและเสนอข้อคิดเห็นร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน **ขั้นตอนที่สี่** จัดตั้งกลุ่มคณะทำงานร่วมใจไทยสมุทรขึ้นมาเพื่อทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนพบเจอ **ขั้นตอนสุดท้าย** เป็นการเข้าสู่การเจรจากับพหุภาคี เพื่อจัดทำ “ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย” หรือข้อตกลงร่วมกันในการจัดการปกครองเมืองแบบร่วมมือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

1) ดำเนินการขุดลอกคูคลองลำห้วยดานในช่วงก่อนหน้าฝนเพื่อเตรียมการระบายน้ำก่อนถึงฤดูฝน โดยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เทศบาลเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) เสนอให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ทบพวนและปรับผังเมืองรวมอุดรธานี โดยเฉพาะข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเมืองหนองสำโรง (เปลี่ยนสี) ด้วยการรับฟังความเห็นจะประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่

3) ชุมชนและเทศบาลเมืองหนองสำโรง สำรวจความต้องการกระสอบทรายก่อนถึงช่วงฤดูฝน สร้างและพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร เรื่องร้องเรียน และการแจ้งเตือน ให้สอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

4) เทศบาลเมืองหนองสำโรง ออกแบบ ก่อสร้างบ่อพักและเครื่องสูบน้ำอัตโนมัติบริเวณซอยยุทธการ ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

5) เทศบาลเมืองหนองสำโรง ตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อการแก้ปัญหากรณีเกิดเหตุสาธารณภัย (น้ำท่วม) ซึ่งประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้ทันท่วงที

6) ให้จังหวัดโดยคณะกรรมการผังเมืองจังหวัด ถือเอาการส่งเสริมและสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำผังเมืองและแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่สอดคล้องกับผังเมืองรวมจังหวัดอุดรธานี หรือเสนอให้มีการปรับปรุงผังเมืองจังหวัดอุดรธานี ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คณะกรรมการผังเมืองจังหวัด ควรแสวงหามาตรการจูงใจ เพื่อให้เกิดการจัดทำผังเมืองเฉพาะของท้องถิ่นขึ้นมา และอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำผังเมืองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัด

7) แขวงทางหลวงเขต 1 อุดรธานี ขยายคลองผันน้ำเลี้ยงเมืองเพื่อรองรับน้ำจากชุมชนไทยสมุทรและก่อสร้างบ่อพักน้ำบริเวณคลองผันน้ำเลี้ยงเมือง การออกแบบและการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

8) เทศบาลเมืองหนองสำโรง สสำรวจ ออกแบบ ปรับปรุงท่อระบายน้ำภายในชุมชนไทยสมุทร 1 2 และ 3 ให้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ จัดทำระบบธนาคารน้ำใต้ดินในชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน

9) เทศบาลเมืองหนองสำโรง ดูแลฟื้นฟูภายหลังเกิดสถานการณ์ภัยพิบัติ ให้มีการสำรวจ ช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบในทันที รวมถึงจะต้องปรับปรุง ฟื้นฟูแหล่งน้ำให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการระบายน้ำ

10) องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว สนับสนุนการจัดทำผังภูมินิเวศและผังเมืองสามพร้าว ต่อเนื่องจากโครงการประชาสังคมร่วมแรงเปลี่ยนแปลงเมือง

11) องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว ร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อยู่อาศัยได้ทราบถึงแผนงานและโครงการต่าง ทบทวนระเบียบ แนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินสาธารณะที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

12) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว ในการจัดทำแผนผังภูมินิเวศและผังเมืองสามพร้าว โดยเฉพาะการสนับสนุนทางเทคนิควิชาการ

13) องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว ร่วมกับชุมชนจัดทำแผนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม แผนการจัดการขยะให้ชัดเจน ครอบคลุม

14) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจะต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ชลประทานจังหวัด สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 3 และชุมชน ออกแบบและจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำของเมืองสามพร้าว อย่างเป็นระบบ

การพัฒนาเมืองบนฐานนิเวศ (เมืองโคกแมงเงา และเมืองสระไคร จังหวัดหนองคาย)

ปัญหา :

โคกแมงเงาเป็นพื้นที่ชานเมืองที่กลายสภาพเป็นเมือง เนื่องมาจากการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาว คือพื้นที่ของชุมชนตั้งอยู่ติดต่อกับสะพาน อย่างไรก็ตาม พื้นที่ห่างจากสะพานหรือแนวถนนหลัก (ไม่มาก) ก็ยังคงเป็นพื้นที่เกษตร ส่วนพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีความหนาแน่นของบ้านเรือน มีธุรกิจโรงแรม ร้านอาหารและธุรกิจแบบอื่น ๆ เข้ามาตั้งผสมปนเปไปกับชุมชนเดิม นอกจากนี้ โครงการบ้านมั่นคงได้เข้ามาใช้พื้นที่ซึ่งเดิมเป็นของโรงงานยาสูบ (ที่ราชพัสดุ) เป็นที่ตั้งโครงการสร้างบ้านให้กับผู้มีรายได้น้อยของเมืองหนองคาย (โครงการบ้านมั่นคง) พื้นที่โคกแมงเงา จึงมีปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะน้ำเสีย ขยะ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง และยิ่งขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานรองรับที่เหมาะสม

ส่วนชุมชนสระไคร แม้จะเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอและมีหน่วยราชการต่าง ๆ ได้แก่โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เกษตร ฯลฯ แต่สภาพโดยทั่วไปแล้วก็ยังคงเป็นชุมชนเกษตร เมื่อเกือบ 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลมีแผนที่จะใช้พื้นที่ดินป่าชุมชนสระไคร ไปใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยที่ดินที่เปลี่ยนสถานะจากป่าชุมชนมาเป็นที่ตั้งโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ และอยู่ระหว่างส่งมอบพื้นที่ให้ผู้รับเหมา ป่าชุมชนถูกล่าลายลงไปมาก มีการลักลอบตัดต้นไม้ การนำเอาขยะไปทิ้งในเขตป่า ชาวบ้านเสนอให้กันพื้นที่บางส่วนให้ยังคงเป็นป่าชุมชน และให้ชาวบ้านร่วมกันดูแลพื้นที่ แต่ความคิดดังกล่าวไม่ได้รับการตอบสนอง

การขับเคลื่อนโครงการนำร่อง :

เครือข่ายประชาสังคมที่เข้าร่วมในการดำเนินงานโครงการ ถือว่ายังใหม่ และยังไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยราชการและความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่อย่างเต็มที่ การดำเนินการโครงการนำร่อง จึงเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพ และสร้างความตระหนัก ต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มีการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการนำร่องดังนี้

1) การสร้างทีม สร้างภาคีเครือข่าย พัฒนาศักยภาพ สร้างความเข้าใจในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2) การจัดทำผังระบบนิเวศพื้นที่เมือง จัดทำข้อมูลชุมชน โดยใช้เครื่องมือแผนที่เดินดิน ด้วยวิธีการสร้างความเข้าใจแนวคิดและวิธีการทำแผนที่เดินดิน, ทบทวนปัญหา, การระบุดูจุดที่เป็นปัญหาหรือศักยภาพในชุมชน และวิธีการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล พร้อมกับจัดทำแผนที่เดินดิน

3) การจัดทำภาพอนาคตเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกลุ่มเป้าหมายสำคัญประกอบด้วย แกนนำชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย และกลุ่มเปราะบางหรือตัวแทน กลุ่มที่สองคือหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น หน่วยราชการระดับอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ธนารัักษ์พื้นที่หนองคาย แขวงทางหลวงหนองคาย โยธาและผังเมืองหนองคาย โครงการชลประทานหนองคาย สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย เป็นต้น

4) การจัดทำธรรมนูญชุมชนชุมชน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ดังที่กล่าวไปในเวทีการจัดทำภาพอนาคตชุมชน เพื่อสร้าง กรอบ แนวทาง กติกา ข้อตกลงร่วม หรือทิศทางการพัฒนาที่ชุมชนเห็นร่วมกัน และผลักดันให้มีการนำไปปฏิบัติจริง 1 เมือง (โคกแมงเงา)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เมืองสระใคร

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบล ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจถึงแผนงาน ความก้าวหน้าของโครงการ เขตเศรษฐกิจพิเศษ สร้างความเข้าใจถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน และสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นคนกลางในการนำข้อเสนอของประชาชน ในการกันพื้นที่ส่วนหนึ่งให้ยังคงเป็นป่าชุมชน และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา การดำเนินการดังกล่าวนี้ จะเป็นเสมือน “สะพาน” เชื่อมระหว่างผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และผู้ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นเหมือนพันธะหรือสัญญาลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า ชุมชนท้องถิ่น พร้อมจะร่วมมือให้เกิดความก้าวหน้าของท้องถิ่น
- 3) เกษตรอำเภอสระใคร ร่วมกับ อบต และชุมชนท้องถิ่นที่ทำเกษตรอินทรีย์ แสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือทางวิชาการจากภายนอก ประเมินผลกระทบของการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ ต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งทางบวกและทางลบ แล้วเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ หากมีความจำเป็น ผู้ลงทุนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีแผน เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในทางลบ
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำผังเมืองสระใครด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ผังเมืองดังกล่าวนี้ จะใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองสระใคร เคียงคู่ไปกับการลงทุนของภาคเอกชน และป้องกันข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาเมือง ตลอดจนเป็นแนวทางการพัฒนาและปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ

เมืองโคกแมงเงา

- 5) เทศบาลเมืองหนองคาย ยกกระดับโครงการขยะของเทศบาล ที่ดำเนินอยู่ในชุมชนสระใคร (ที่มุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจ รายได้ หรือการออกทรัพย์จากขยะ) ไปสู่การมีเป้าหมายเพื่อการลดภาวะโลกร้อน รมรณรงค์ให้ชุมชนคัดแยกขยะ จัดการขยะที่ถูกต้อง พร้อมกับสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และโลกร้อน
- 6) เทศบาลเมืองหนองคาย ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการน้ำเสียในระดับครัวเรือนและชุมชน ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

- 7) พอช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนและยกระดับให้สหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชนโคกแมงเงา ขยายบทบาทเข้าไปทำหน้าที่เป็น “ภาคประชาสังคม” ร่วมมือกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ขยายกิจกรรมออกไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 8) เทศบาลเมืองหนองคาย ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนท้องถิ่น จัดทำแผนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่หนองกอมเกาะ โดยใช้แนวทาง Nature-based solution โดยเทศบาลอาจจะแสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนทางวิชาการ และทุนอุดหนุนการดำเนินงานจัดทำแผนจากหน่วยงานภายนอก